

RÂSİHİN

(الراسخون)

Şüphe ve tereddüde
yer bırakmayacak şekilde
kesin ve derin ilim sahibi kimseler
anlamında Kur'an terimi.

Sözlükte "(bir şey) bulunduğu yerde yerleşip kalmak, sabit ve sağlam olmak, (bir konudaki bilgi) şüpheden uzak olup kesinlik kazanmak" anlamındaki *rusûh* kökünden türeyen *râsih* (sabit olan) kelimesinin çoğuludur (*Lisânü'l-Arab*, "rsh" md.; Ebül-Bekâ, s. 465). Kur'an-ı Kerim'de iki yerde "er-râsihün fi'l-ilm" terkinde geçmekte (Âl-i İmrân 3/7; en-Nisâ 4/162), hadislerde de aynı mânada kullanılmaktadır (Dârimî, "Ferâ'iz", 8).

Mâtürîdî râsihînin "mütedârisîn" (bir konuyu karşılıklı müzakere edip araştırmak ve incelemek suretiyle derin bilgi sahibi olanlar), "mütesâbitîn" (sağlam bilgi sahibi olanlar) ve "nâtihîn" (zayıf ihtimalleri bertaraf edip güçlü bilgi elde edenler) kelimeleriyle yorumlandığını nakleder (*Te'vîlâtü'l-Kur'ân*, II, 247). Râgıb el-İsfahânî, ilimde râsih mertebesine çıkan kimseyi "tereddüde düşmeyecek şekilde bilgisini sağlamlaştıran" diye belirttikten sonra Nisâ (4/162) ve Hucurât (49/15) sûrelerindeki âyetlere atıf yaparak râsihîni, "Allah'a ve resulüne, ayrıca Resûl-i Ekrem ile ondan önceki peygamberlere indirilen vahiylerle iman edip hiçbir tereddüde düşmeyenler" diye açıklamıştır (*el-Müfredât*, "rsh" md.). Fahreddin er-Râzî ilimde râsih olanların Allah'ın zâtını, sıfatlarını ve Kur'an'ın O'nun kelâmı olduğunu kesin biçimde kavradıklarını, bir müteşâbihle karşılaştıklarında -zâhirî mânasının Allah'ın muradı olmadığına dair kesin delil bulunuyorsa- O'nun muradının zâhirî mânadan başka bir şey olduğunu bildiklerini, ayrıca zâhirî mânayı da inkâr etmediklerini belirtir (*Mefâtihu'l-gayb*, VII, 178).

Âl-i İmrân sûresinin 7. âyetinden anlaşılacağı üzere Kur'an muhkem ve müteşâbih âyetlerden oluşmaktadır. Ashap ve tâbiînden itibaren İslâm âlimlerinin çoğu müteşâbihâtın te'vilini Allah'tan başka kimsenin bilemeyeceğini kabul ederken bir kısmı da ilimde derinleşenlerin bu mânayı bilebileceği kanaatini taşımıştır. Kaynaklarda, söz konusu iki görüşün taraftarları müteşâbihâta dair âyette yer alan "وما يعلم تأويله إلا الله والراسخون في العلم" kısmının cümle kuruluşunu farklı şekillerde an-

lamıştır. Müteşâbihâtı Allah'tan başka kimsenin bilemeyeceğini söyleyenler "ve'r-râsihüne" diye başlayan kısmı yeni bir sözün başlangıcı kabul ederken diğerleri bunun "Allah" kelimesine atıf suretiyle bağlandığını ileri sürer. Bu ikinci anlayışa göre ilimde derinleşmiş olanlar da müteşâbihâtın yorumuna vâkıf olabilir (Taberî, III, 182-186; Fahreddin er-Râzî, VII, 166-178). Hulefâ-yi Râşidîn döneminden itibaren fetihlerin hızla genişlemesi, değişik inanç ve düşüncelere mensup kitlelerin İslâm dünyası içinde yer alması, bazı aşırı görüşlere sahip grupların oluşması, müslüman toplumun İslâm'ın nazarî ve amelî alanında yeni problemlerle karşılaşması sonucunda müteşâbih nasların te'vile tâbi tutulması âdeta zaruret haline gelmiştir. Ancak müteşâbihâtın tesbiti konusunda farklı görüşler ortaya çıkmıştır. Genellikle duyu ve akıl yoluyla bilinmeyen ruh, melek, arş, kürsî, levh, kalem, sûr, sâat, dâbbetü'l-arz, cennet, cehennem gibi varlık ve olayların yanı sıra ilâhî zât ve sıfatların mahiyetine ilişkin nasların niteliği sadece Allah tarafından bilinen "mutlak müteşâbih" olarak kabul edilmiştir. Mâna ve muhtevasının bilinmesi bir delile veya yoruma bağlı olan nasların ise "izâfî müteşâbih" niteliği taşıdığı kanaatine varılmıştır. İlimde derinleşmiş âlimlerce İslâm'ın genel hüküm ve ilkeleri çerçevesinde dil bilimi verilerine de başvurularak yapılan yorumlar sayesinde ikinci tür müteşâbihlerin anlaşılacağı genellikle kabul edilmiş, ancak yapılan yorumların kesin olamayacağına dikkat çekilmiştir (bk. MÜTEŞÂBİH; TE'VİL). Elmalı Muhammed Hamdi ilimde derinleşenlerin eğilmeyen, eğrilikten hoşlanmayan, bildiğinin ve bilmediğinin farkında olabilen, bildikleri varlığıyla bilmediklerini çözümlenmeye gücü yeten ilim erbabı olduğunu belirtir. Ona göre ilimde rûsûh sahibi olanlar muhkem ve müteşâbih âyetlerin hakikatine iman eder, fitne ve belâdan uzak durur, haddini bilir ve ilm-i ilâhîye havale edilmesi gereken hususları O'na havale eder (*Hak Dini*, II, 1044-1045).

BİBLİYOGRAFYA :

Taberî, *Câmi'u'l-beyân*, III, 182-186; Mâtürîdî, *Te'vîlâtü'l-Kur'ân* (nşr. Ahmet Vanlıoğlu), İstanbul 2005, II, 247; Zemahşerî, *el-Keşşâf* (nşr. M. Abdüsselâm Şâhin), Beyrut 1423/2003, I, 333; Taberî, *Mecma'u'l-beyân* (nşr. Hâşim el-Mahalâtî - Fazlullah et-Tabâtâbâî), Beyrut 1406/1986, II, 701; Fahreddin er-Râzî, *Mefâtihu'l-gayb*, VII, 166-178; XI, 105-107; Ebül-Bekâ, *el-Külliyât*, s. 465; Elmalı, *Hak Dini*, II, 1044-1045.

CİHAT TUNÇ

RÂSONYI, László

(1899-1984)

Macar Türkologu.

Macaristan'ın Liptószentmiklós şehrinde doğdu. 1921'de Pázmány Péter Katolik Üniversitesi'nden mezun olarak Macar tarihi uzman öğretmeni diplomasını aldı. Aynı yerde Türk filolojisi alanında Macarca belgelerdeki Kuman kişi adları üzerine doktora yaptı. Yüksek öğrenimi sırasında ünlü Türkolog Gyula Németh'in, Hungarolog Zoltán Gombocz'un ve öğrenimini tamamlamak için gittiği Berlin Üniversitesi'nde Bang Kaup'un öğrencisi oldu. 1921-1935 yıllarında Macar Bilimler Akademisi Kütüphanesi'nde müdür yardımcılığı ve müdürlük görevlerini yürüttü. Aynı dönemde Berlin'deki Staatsbibliothek'te, Helsinki Üniversitesi Kütüphanesi'nde ve İstanbul Türkiyat Enstitüsü'nde araştırmalar yaparak Türkoloji sahasıyla ilgili malzeme topladı. 1922'den itibaren yayımlanmaya başlanan çalışmalarına üç defa Macar Bilimler Akademisi tarafından ödüllendirildi. Türk onomastiğinin temellerini oluşturma konusundaki gayretleriyle 1932'de aynı akademinin Feridun Bey ödülüne lâyık görüldü. Türk kişi adları üzerine yaptığı incelemeler hakkında konferans vermesi için 1934'te Türk Dil Kurumu tarafından Türkiye'ye davet edildi.

Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde Atatürk'ün tâlimatıyla kurulan Hungaroloji Kürsüsü hocalığını ve başkanlığı görevini almak üzere yine Atatürk'ün arzusuyla Türkiye'ye çağrıldı. 1942'ye kadar burada başta en eski Macar tarihi olmak üzere Macar dili ve edebiyatı dersleri verdi. Öğrencileri arasında M. Tayyip Gökbilgin'in de bulunduğu Rásonyi, Türk bilim dünyasına önemli isimler kazandırmasının yanı sıra buradaki en büyük hizmetlerinden biri ilmî çalışmalar için gerekli olan bir seminer kütüphanesi kurması olmuştur. Ünlü müzikolog Béla Bartók'un Türk halk müziği araştırmalarını organize etti ve destekledi. Macar hükümetinin kendisini Kolozsvár (bugün Romanya'da Cluj) Üniversitesi'nde ordinaryüs profesör olarak görevlendirmesiyle 1942 sonbaharında Türkiye'den ayrıldı. Kolozsvár'da Türk dili ve tarihinin okutulduğu Türkoloji Enstitüsü'nü kurdu. Savaş sebebiyle burayı terkettikten sonra 1947-1949 yılları arasında Balkan Enstitüsü'nde araştırmacı olarak görev yaptı. Bu enstitünün ilga edilmesiy-le Macar Bilimler Akademisi Kütüphanesi'